

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 19/2012-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. A., L., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., L., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 9 CoP/58/2010 a jeho rozsudkom z 30. augusta 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. A. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. decembra 2010 doručená sťažnosť M. A. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 CoP/58/2010 a jeho rozsudkom z 30. augusta 2010 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti vyplýva, že návrhom z 21. apríla 2010 sa navrhovateľka ako matka dvoch maloletých detí, ktorých otcom je sťažovateľ, domáhala na Okresnom súde Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“ alebo „prvostupňový súd“) zvýšenia výživného. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 3 P/37/2010 z 24. mája 2010 zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 3 P/111/2006 z 28. septembra 2006 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 CoP/101/2006 z 30. januára 2007 v časti o bežnom výživnom tak, že sťažovateľ je povinný platiť zvýšené výživné na maloletú dcéru v sume 149 € mesačne, na výživu maloletého syna v sume 116 € mesačne, a to od 21. apríla 2010 vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred k rukám matky maloletých detí. Zameškané zvýšené výživné za obdobie od 21. apríla 2010 do 31. mája 2010 na maloletú dcéru v sume 74,76 € okresný súd povolil sťažovateľovi splácať v mesačných splátkach po 10 € spolu s bežným výživným tiež k rukám matky dieťaťa počnúc dňom nasledujúcim po právoplatnosti tohto rozsudku, omeškanie s plnením jednej splátky má za následok zročnosť celého plnenia. Zameškané zvýšené výživné za to isté obdobie na maloletého syna v sume 30,76 € povolil okresný súd sťažovateľovi splácať v mesačných splátkach po 5 € spolu s bežným výživným tiež k rukám matky dieťaťa počnúc dňom nasledujúcim po právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že omeškanie s plnením čo aj len jednej splátky má za následok zročnosť celého plnenia. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania.

Proti všetkým výrokom rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ v zákonom ustanovenej lehote odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom tak, že odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil, a súčasne rozhodol, že žiadnemu z účastníkov náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

V odvolaní adresovanom krajskému súdu sťažovateľ namietal, že prvostupňový súd objektívne neskúmal a neposúdil jeho schopnosti, možnosti a majetkové pomery, pretože keby tak urobil, zistil by, že na jeho strane ako povinného rodiča nedošlo k takej podstatnej

zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zvýšenie výživného. Ďalej sťažovateľ namietal, že prvostupňový súd v rozpore so zásadou primeranosti určil neprimerane vysoké výživné na maloleté deti, pričom súdom určené zvýšené výživné nezodpovedá jeho schopnostiam, možnostiam a majetkovým pomerom a rovnako ani potrebám maloletých detí. Poukázal v ňom aj na to, že okresný súd pri skúmaní jeho majetkových pomerov vôbec neprihliadal na jeho mesačné výdavky, ktoré podrobne rozpisal (cestovné do zamestnania, stravné, výdavky za služby spojené s užívaním bytu, poistenie maloletých detí, atď.). Taktiež poukázal aj na to, že odchodné mu bolo vyplatené v súlade so zákonom č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktoré predstavovalo zákonný nárok na túto dávku výsluhového zabezpečenia. Tento bol použitý na úpravu a prerobenie bytu, ktorý sťažovateľ nadobudol z úverov, ktoré spláca, pričom tieto výdavky na úpravu a prerobenie boli nevyhnutné, aby bolo možné vôbec byt užívať spôsobom a na účel na to určený.

Sťažovateľ vo svojom odvolaní poukázal na množstvo skutočností, s ktorými sa podľa jeho názoru krajský súd vôbec nezaoberal ani sa s nimi vo svojom rozhodnutí nevysporiadal. Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku len uviedol, čo bolo obsahom jeho odvolania, avšak vôbec sa so skutočnosťami ním uvádzanými nevysporiadal, konkrétne sa nezaoberal s jeho tvrdeniami, že:

„• prvostupňový súd nezobral do úvahy výdavky matky, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť...,

• súd vôbec neprihliadal na schopnosti, možnosti a majetkové pomery matky, keď neskúmal skutočné pomery matky, ako aj jej výdavky, ktoré prvostupňovému súdu nepreukázala; prvostupňový súd sa uspokojil len s tvrdeniami matky, avšak tieto nemal vôbec reálne preukázané...,

• matka žiadnym spôsobom nepreukázala mesačné platby za v odvolaní uvedené výdavky, ani tieto výdavky žiadnym spôsobom nepreukázala; súd neskúmal, z čoho platba vo výške 130 € za bývanie u rodičov pozostáva, či je nájomným alebo príspevkom rodičom, pričom taktiež súd neskúmal, či táto platba je platbou reálnou vzhľadom na skutočné výdavky na bývanie všetkých osôb bývajúcich v rodinnom dome,

- ... matka býva u svojich rodičov, akým spôsobom je vedená domácnosť a či a akým spôsobom je potrebné posudzovať aj spoločne žijúce osoby v domácnosti...,
- ... matka na jednej strane sporí a na druhej strane si zobrala úver, ktorý spláca vo výške 34,42 €, pričom sporí na stavebné sporenie,
- ... namietal, že nebolo preukázané, na čo mala matka skutočne použiť úver vo výške 1.000 €, pričom prvostupňový súd sa bez ďalšieho uspokojil s tvrdeniami matky, že ho použila na nákup bežných potrieb pre deti, pretože mala zvýšené výdavky v septembri na zabezpečenie bežných potrieb na začiatku školského roku...,
- ... z potvrdenia Základnej školy B. vyplýva, že plavecký výcvik stál 14,05 € a nie 20 €, ako to uviedla matka, pričom túto skutočnosť tiež súd neskúmal,
- ... došlo aj k zmene pomerov a to k zlepšeniu zdravotného stavu M., ktorý už nie je alergikom – vyplýva z vyjadrenia matky, maloleté deti sú zdravé a v súvislosti so zdravotným stavom nie sú zvýšené výdavky,
- ... po sčítaní mesačné výdavky na maloletú M. predstavujú sumu 57,74 € a na maloletého M. sumu 36,87 € (okrem ostatného),
- ... matka uviedla, že deťom platí stavebné sporenie, na ktoré im prispieva podľa svojich možností, pričom neuviedla výšku, akou prispieva a tiež ani zostatky na týchto účtoch, túto skutočnosť tiež súd neskúmal ani na námietku sťažovateľa, pričom sťažovateľ mal za to, že aj táto skutočnosť má vplyv na určenie rozsahu vyživovacej povinnosti. “

Takýto postup krajského súdu sa javí sťažovateľovi ako nesprávny, pretože všeobecný súd podľa jeho názoru nesmie ani jedného z účastníkov súdneho konania zvýhodňovať, resp. znevýhodňovať, ku každému účastníkovi musí pristupovať rovnako a musí každému účastníkovi umožniť rovnaké uplatnenie jeho práv, inak by došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu.

Sťažovateľ zastáva názor, že krajský súd, ktorý je povinný v konaní vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti prihliadať na všetky skutočnosti, aj na tie, ktoré boli uplatnené neskôr, príp. aj nadnesené v odvolacom konaní (krajský súd tvrdil, že sťažovateľ neuviedol iné skutočnosti – pri podrobnom preštudovaní jeho rozsiahleho odvolania by podľa sťažovateľa zistil, že sa tak stalo), a náležite sa s nimi vysporiadať, pretože nejde

o konanie, pri ktorom by bolo potrebné dôkazy označiť do času, kým prvostupňový súd nevyhlási dokazovanie za skončené.

Navyše, sťažovateľ poukazuje aj na to, že krajský súd nevzal do úvahy ani to, že mu v pôvodnom konaní nebola daná možnosť navrhovať ďalšie dôkazy. Prvostupňový súd vyhlásil dokazovanie za skončené bez toho, aby dal možnosť sťažovateľovi navrhnúť ďalšie dôkazy. Sťažovateľ vzhľadom na to následne aj v odvolacom konaní predniesol ďalšie skutočnosti, pričom krajský súd sa s nimi vôbec nezaoberal a svoje rozhodnutie odôvodnil len všeobecne bez toho, aby toto bolo jasné, zrejmé a presvedčivé. Rovnako krajský súd mal v prípade potreby buď nariadiť pojednávanie na ozrejenie skutočností uvádzaných sťažovateľom a na odstránenie prípadných rozporov, alebo rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vrátiť mu vec na nové konanie.

Ďalej sa krajský súd podľa sťažovateľa vôbec nevysporiadal s tým, že on napadol rozsudok súdu prvého stupňa vo všetkých výrokoch. V jeho odôvodnení podľa sťažovateľa úplne absentuje odôvodnenie vo vzťahu ku všetkým výrokom rozsudku.

Sťažovateľ taktiež namieta aj porušenie svojho základného práva na rovnosť účastníkov konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a je toho názoru, že v konaní pred okresným súdom, ako aj krajským súdom došlo k porušeniu princípu rovnosti účastníkov v súdnom konaní, pretože okresný súd zjavne na jednej strane zvýhodňoval matku maloletých detí (rovnako aj krajský súd) a jeho znevýhodňoval, keď napríklad nepostupoval s rovnakým prístupom a za rovnakých podmienok pri hodnotení jeho príjmu ako pri matke maloletých detí. Podľa sťažovateľa toto právo a princíp rovnosti účastníkov konania je implicitne obsiahnutý aj v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ďalej sťažovateľ poukazuje na to, že po podaní odvolania mu nebolo doručené písomné vyjadrenie matky ani kolízneho opatrovníka k ním podanému odvolaniu, a preto zastáva názor, že aj v tomto prípade došlo k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ v závere sťažnosti zhrňujúc uvádza, že krajský súd „*sa nezaoberal vôbec dôvodmi podaného odvolania sťažovateľa a skutočnosťami v ňom uvedenými, pričom práve tieto námietky tvorili podstatu odvolania sťažovateľa, v zásade sa žiadnym spôsobom nevyrovnal s odvolaním sťažovateľa. Krajský súd v Žiline sa v zásade obmedzil len konštatovanie obsahovo skoro totožné skonštatovaním prvostupňového súdu a okrem všeobecných konštatovaní žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by potvrdili alebo vyvrátili tvrdenia sťažovateľa uvedené v jeho odvolaní, o ktorom rozhodoval, neuviedol, čím podľa názoru sťažovateľa postupoval spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s požiadavkami upravenými v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak postupom Krajského súdu v Žiline, ako aj jeho rozsudkom zo dňa 30. 08. 2010.*

Odhlíadnuc od vyššie uvedených skutočností, prvostupňový súd v rozpore s príslušnými ustanoveniami právnych predpisov neuviedol aké skutočnosti považoval za preukázané, ktoré za preukázané nepovažoval, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a ako sa vysporiadal so skutočnosťami uvedenými sťažovateľom v odvolaní. Odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Žiline nemožno považovať za stručné, jasné a výstižné vysvetlenie a presvedčivé odôvodnenie. Jedným z princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces a zároveň vylučujúcim ľubovôľu pri rozhodovaní, je aj povinnosť súdov svoje rozhodnutia podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku odôvodniť, a to tam uvedeným spôsobom. Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. Ak to chýba, potom ide o vadu, ktorá má vždy za následok zrušenie preskúmaného rozhodnutia.“

Sťažovateľ je toho názoru, že rozhodnutie krajského súdu sa neopiera o dostatočné a jasné odôvodnenie, pričom povinnosťou súdu je rozhodnutie riadne odôvodniť, čomu následne korešponduje právo účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia. Nedostatok riadneho, dostatočného a presvedčivého odôvodnenia rozhodnutia predstavuje potom porušenie práva na spravodlivé súdne konanie. Súčasne uvádza, že krajský súd sa vôbec nevysporiadal a nezobral na zreteľ vyživovaciu povinnosť k ďalšiemu maloletému synovi (ktoré nepochádza z manželstva s navrhovateľkou), ktorú si sťažovateľ plní len v obmedzenom rozsahu.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezhom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa M. A. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 9 CoP/58/2010 a jeho rozsudkom zo dňa 30. 08. 2010 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 30. 08. 2010 sp. zn. 9 CoP/58/2010 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi ako primerané finančné zadostučinenie, ktoré mu je povinný vyplatiť Krajský súd v Žiline v sume 1.000 €.

4. Sťažovateľovi Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva trovy právneho zastúpenia vo výške 254,74 € (slovom dvestopäťdesiatštyri € aj 74 Centov), ktoré je Krajský súd v Žiline povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc,

návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním, rozhodnutím alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Preto ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd v súlade s východiskami vyplývajúcimi z jeho konštantnej judikatúry predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej predmetom je rozhodovanie o namietanom porušení práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 CoP/58/2010, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, v konaní o určenie výživného.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (IV. ÚS 115/07). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu medzi základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 dohovoru nie je zásadná odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto ich porušenie skúma spoločne.

Ústavný súd považoval v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti za potrebné tiež poukázať na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach, ktoré patria do právomoci všeobecných súdov, nie je alternatívou alebo mimoriadnou opravnou inštitúciou. Ústavný súd preto vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že v týchto veciach nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01), resp. na posúdenie, či nie sú skutkové a právne závery všeobecného súdu, na ktorých je založený napadnutý rozsudok, zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, pričom majú zároveň za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Podstatou sťažnosti je predovšetkým nesúhlas sťažovateľa so závermi krajského súdu, ktorý podľa neho nesprávne vyhodnotil skutočnosti rozhodujúce na posúdenie, či

došlo k takej zmene pomerov od pôvodného určenia rozsahu jeho vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, ktoré by odôvodňovali iné určenie jeho vyživovacej povinnosti.

Sťažovateľ považuje za porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie hlavne to, že napadnutým rozsudkom krajského súdu bola odmietnutá jeho faktická argumentácia poukazujúca na rozsah jeho možností a schopností plniť si vyživovaciú povinnosť v súdom určenej sume.

Sťažovateľ vyjadruje nespokojnosť s tým, že sa krajský súd podľa neho vôbec nezaoberal dôvodmi jeho odvolania smerujúcimi proti všetkým výrokom rozsudku prvostupňového súdu sp. zn. 3 P/37/2010 z 24. mája 2010, ktorým došlo k zvýšeniu výživného na jeho maloleté deti, a ani neodôvodnil, prečo sa nimi nezaoberal. To robí jeho rozhodnutie podľa sťažovateľa svojvoľným a arbitrárnym.

Ústavný súd považoval za potrebné poukázať na tomto mieste na právne názory vyslovené vo svojej doterajšej judikatúre, podľa ktorých odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09). Ústavný súd preto preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení so skutkovými a právnymi závermi obsiahnutými v odôvodnení rozsudku okresného súdu sp. zn. 3 P/37/2010 z 24. mája 2010 a až na tomto základe formuloval svoje závery k ústavnej udržateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

Ústavný súd pritom zároveň vychádzal z toho, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2

Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal i ďalšie navrhnuté dôkazy, a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok opravného (odvolacieho) súdu (§ 211 ods. 2 OSP).

Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. III. ÚS 209/04, IV. ÚS 112/05). Uvedenému právnomu názoru zodpovedá aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý napr. vo veci Ruiz Torija c. Španielsko (rozsudok z 9. decembra 1994, *Annuaire*, č. 303-B) uviedol: „Právo na spravodlivý súdny proces nevyžaduje, aby súd v rozsudku reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci.“ Ústavný súd vzhľadom na svoje ústavné postavenie a funkcie v zásade nemôže preskúmavať správnosť hodnotenia dôkazov a rovnako nemôže skúmať, či súdy správne právne vyhodnotili zistený stav. Z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 141 ods. 1 ústavy) totiž vyplýva aj zásada voľného hodnotenia dôkazov (§ 132 OSP). Preto ak všeobecné súdy pri svojom rozhodovaní postupujú podľa označeného zákonného ustanovenia, nespadá do právomoci ústavného súdu opätovne posudzovať hodnotenie nimi vykonaných dôkazov. Navyše, pokiaľ ide o dodržanie procesných ustanovení v konaní súdov, opäť ide o zákonnosť a nápravu môžu vykonať len všeobecné súdy.

Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku uviedol, že „... *preskúmal vec v rozsahu mu danom ust. § 212 ods. 2 O. s. p. a bez nariadenia*

pojednávania v zmysle ust. § 214 O. s. p. rozsudok prvostupňového súdu podľa ust. § 219 O. s. p. ako vecne správny potvrdil.

Podľa § 78 ods. 1 Zákona o rodine dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

Citované zákonné ustanovenie umožňuje súdu zmeniť dohody alebo súdne rozhodnutia o výživnom pre maloleté deti v dôsledku zmeny pomerov. K zmene pomerov môže dôjsť jednak na strane maloletého dieťaťa v dôsledku jeho fyzického vyspievania, keď dochádza ku zvýšeniu nákladov na zabezpečenie jeho potrieb, ako i v súvislosti s prípravou na ďalšie povolanie (vyšší stupeň školy a pod.), ale i na strane povinného rodiča v dôsledku zvýšenia, resp. odôvodneného zníženia jeho príjmu a pod.

Ako vyplynulo z vykonaného dokazovania pred prvostupňovým súdom mal i odvolací súd preukázané, že o výživnom na maloleté deti bolo naposledy rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši pod č. k. 3 P/111/2006-25 zo dňa 28. 9. 2006 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 5 CoP/101/2006-39 zo dňa 30. 1. 2007 v časti obežnom výživnom tak, že otcovi určil povinnosť platiť zvýšené výživné na maloleté deti rovnakou sumou 2.800,- Sk (92,94 eur) mesačne. Maloletá M. v tom čase navštevovala 4. ročník a M. 1. ročník základnej školy, pričom v súčasnej dobe je to návšteva vyšších ročníkov – M. prešla z prvého stupňa na druhý stupeň základnej školy, teda je v 7. ročníku, a M. je v 4. ročníku základnej školy. Matka bola v tom čase zamestnaná s priemerným čistým príjmom 304,02 eur, pričom za obdobie od mája 2009 do apríla 2010 predstavoval v priemere 326,65 eur. Otcov príjem v čase posledného rozhodovania činil priemerne v čistom 778,33 eur, a v súčasnosti je v priemere 656,78 eur, k tomu v tomto roku preukázal aj príjem z výsluhového dôchodku v sume 350,98 eur – spolu teda príjem činil 1.007,77 eur. Okrem toho bolo otcovi pri odchode do dôchodku k 31. 12. 2008 vyplatené odchodné vo výške 6.600 eur. Otec má ďalšiu vyživovaciu povinnosť k maloletému O. A..., ktorému taktiež prispieva na výživu.

Vychádzajúc z týchto skutočností s prihliadnutím na návrh matky maloletých detí, prvostupňový súd postupoval správne, keď v súlade s ustanovením § 78 Zákona o rodine skúmal, či od poslednej úpravy výživného došlo na strane účastníkov konania k takej zmene pomerov, ktorá odôvodňuje zmenu rozhodnutia o výživnom. V tomto smere vykonal vo veci

i dostatočné dokazovanie, a vyvodil z neho správny záver, keď návrhu matky vyhovel, a otca zaviazal platiť zvýšené výživné na maloletú M. sumou 149 eur a na maloletého M. 116 eur mesačne. Ako správne konštatuje i prvostupňový súd v odôvodnení svojho rozhodnutia, od poslednej úpravy výživného (september 2006) došlo k výraznej zmene v pomeroch, či na strane maloletých detí, keď došlo k zvýšeniu ich životných nákladov, a to hlavne na ošatenie, stravu, ako i v súvislosti s postupom dcéry M. z prvého stupňa, na druhý stupeň, a u M. z 1. do 4. ročníka základnej školy, a tak pôvodne určené výživné nemôže v žiadnom prípade postačovať na ich pokrytie, ako aj na strane matky, je síce zamestnaná, ale oproti poslednému rozhodnutiu sa jej príjem zvýšil nepatrne. Naproti tomu otcov príjem, sa zvýšil priemerne v čistom o viac ako 200 eur mesačne. Z uvedeného teda vyplýva, že otec je v takej finančnej situácii, že je v jeho možnostiach a schopnostiach platiť súdom určené zvýšené výživné na maloleté deti spolu s úhradou zameškaného výživného, a je tak schopný zabezpečiť aj ostatné svoje potreby.

Pokiaľ otec v odvolaní poukazuje na odlišný prístup súdu vo výpočte priemerného zárobku rodičov (u matky za iné obdobie) považuje to odvolací súd za nedôvodné a nespôsobilé odlišne hodnotiť rozhodnutie prvostupňového súdu. Výživné súd zvýšil od 21. 4. 2010. Pre objektivizáciu posúdenia príjmov rodičov posudzoval dlhšie obdobie, ktoré spriemeroval. Ak by súd vychádzal z príjmu za rok 2010 – obdobie 1. až 4. mesiaca dosiahol otec maloletých detí podľa potvrdenia zamestnávateľa priemerný čistý príjem 656,78 eur a výsluhový dôchodok 350,98 eur mesačne. Matka dosiahla priemerný čistý zárobok 328,99 eur a poberá na deti prídavky 42,50 eur mesačne. Príjem otca je potom 1.007,76 eur, príjem matky 371,49 eur. Pri určení výživného na dve maloleté deti sumou 265 eur mesačne ostáva otcovi 742,76 eur a matke s dvoma deťmi 636,49 eur. Pri porovnaní týchto súm aj s prihliadnutím na ďalšiu vyživovaciu povinnosť otca odvolací súd nepovažuje prvostupňovým súdom stanovené výživné za neprimerané...“.

Sťažovateľ svojou sťažnosťou v podstate požaduje revíziu rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu, ktorým bolo vyhovené návrhu matky na zvýšenie výživného. Svoju sťažnosť opiera o dôvody, ktoré uviedol aj v samotnom odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa. V citovanej časti odôvodnenia rozsudku krajský súd uviedol a náležite ozrejmlil dôvody, pre ktoré napadnutý rozsudok okresného

súdu ako vecne správny potvrdil. Ústavný súd po preskúmaní sťažnosťou napadnutého rozsudku, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, konštatuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu jasne a zrozumiteľne podáva výklad použitého právneho predpisu a vyplývajú z neho dôvody, pre ktoré rozhodol tak, že prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistil pochybenia takej relevancie, ktoré by mohli mať za následok neakceptovateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu z ústavného hľadiska. Sťažnosťou napadnutý rozsudok je vnútorne logický, nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle konajúceho všeobecného súdu, nie je arbitrárny a v dostatočnom rozsahu dáva odpoveď na to, ako a prečo došlo k zvýšeniu sumy výživného na maloleté deti. Z napadnutého rozsudku krajského súdu podľa názoru ústavného súdu nevyplýva ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok (podobne II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97).

Pokiaľ sťažovateľ v sťažnosti tvrdí, že krajský súd sa vôbec nevysporiadal s jeho námietkami a iba opätovne zopakoval závery prvostupňového súdu, a poukazuje na to, čo z napadnutého rozsudku nemožno v dôsledku toho zistiť, ústavný súd konštatuje, že v nadväznosti na to sťažovateľ nepredložil konkretizovanú a ústavne podloženú argumentáciu, z ktorej by vyplývalo, že jeho konkrétna námietka (tvrdenie) bola pre právny záver krajského súdu o potvrdení prvostupňového rozsudku kľúčová. Ústavný súd v nadväznosti na to navyše poznamenáva, že nie je ďalšou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva.

Ústavný súd sa z obsahu napadnutého rozsudku presvedčil, že krajský súd sa námietkami sťažovateľa zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ v tomto konaní dostal odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. Z ústavnoprávneho

hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré sú v nevyhnutnej miere v potrebnom rozsahu odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zastáva názor, že medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením označených práv sťažovateľa neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie signalizovala možnosť vysloviť ich porušenie. S prihliadnutím na ústavne akceptovateľnú odôvodnenosť napadnutého rozsudku ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Nad rámec tejto časti odôvodnenia ústavný súd dodáva, že určenie výšky výživného na maloleté deti po rozvode, resp. jeho zmeny prislúcha všeobecnému súdu, ktorý je pri rozhodovaní viazaný zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), ktorý ustanovuje základné pravidlá pri určovaní výšky výživného. Ako vyplýva z viacerých ustanovení zákona o rodine, rozhodovanie o výživnom a najmä skúmanie pomerov povinného rodiča nie je vždy mechanické a súdu umožňuje odchyliť sa od povinným rodičom preukazovaných skutočností, prípadne tieto nezohľadniť (napr. § 62 ods. 5 a § 63 ods. 1 a 2 zákona o rodine). Takto postupovali všeobecné súdy aj v právnej veci sťažovateľa, pričom skutočnosť, že on sám sa s ich právnym názorom nestotožňuje, nemôže, ako už bolo uvedené, sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právnym názorom svojím vlastným (m. m. II. ÚS 134/09, I. ÚS 417/08). Všeobecné súdy sa dostatočne zaoberali všetkými podstatnými námietkami sťažovateľa (zdravotný stav, vek, príjmové a majetkové pomery, schopnosti a možnosti) a vyhodnotili ich spôsobom, ktorý zodpovedá zákonným požiadavkám na odôvodnenie rozsudku (§ 157 ods. 2 OSP). O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchytil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajského súdu (v spojení s rozsudkom okresného súdu) takéto nedostatky nevykazuje, a preto konštatuje,

že nezistil dôvod, ktorý by signalizoval možnosť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť, že ním došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie.

Takisto v okolnostiach danej veci sa ústavný súd nestotožnil ani s námietkou sťažovateľa, ktorou argumentoval, že sa nemal možnosť vyjadriť k stanovisku matky a kolízneho opatrovníka k jeho odvolaniu.

Je pravdou, že ústavný súd vo viacerých prípadoch dospel k záveru, že nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces (m. m. I. ÚS 2/05, I. ÚS 100/04, I. ÚS 335/06), a možno ho kvalifikovať ako odňatie možnosti konať pred súdom (I. ÚS 156/07).

Zároveň však ústavný súd pripustil, že v niektorej veci môže byť absencia stanoviska k vyjadreniu k opravnému prostriedku druhého účastníka konania právne irelevantná. O taký prípad ide vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku (teda vtedy, keď vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku). Napríklad v uznesení sp. zn. IV. ÚS 462/2010 z 20. decembra 2010 ústavný súd akcentoval, že prvostupňový súd má zákonnú povinnosť doručiť odvolanie bezodkladne ostatným účastníkom konania, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, má povinnosť vyzvať účastníkov konania, aby sa k odvolaniu vyjadrili; iná povinnosť mu z Občianskeho súdneho poriadku (§ 209a ods. 1 OSP a ani z iných jeho ustanovení) nevyplýva. Z Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva ani povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania spätne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku, avšak pokiaľ ide o odvolacie konanie uskutočňované bez nariadenia ústneho pojednávania, malo by byť vyjadrenie k opravnému prostriedku poskytnuté na zaujatie stanoviska druhému účastníkovi konania.

Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadrenie účastníka konania k odvolaniu druhého účastníka konania by malo byť poskytnuté na zaujatie stanoviska odvolateľovi vtedy, pokiaľ vyjadrenie k odvolaniu má zásadný vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu. Iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (opakujúci sa a nikdy nekončiaci) proces vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu druhého účastníka konania. Podľa názoru ústavného súdu by takýto pohľad mohol mať až znaky prílišného právneho formalizmu odporujúceho materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu (pod prehnaným formalizmom sa rozumie interpretácia ustanovenia, pri ktorej striktné trvanie na formálnych stránkach práva neplní žiadnu rozumnú funkciu, ale naopak, popiera samotný zmysel právnej úpravy). Z týchto dôvodov ústavný súd v ďalšom vychádzal z názoru, že odňatie možnosti konať pred súdom nemusí samo osebe bezvýnimočne zakladať skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu.

Občiansky súdny poriadok v § 209a ods. 1 totiž ustanovuje, že ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete (ak sa aj napriek výzve súdu odvolanie nedoplní alebo ak ide o oneskorené odvolanie alebo podané tým, kto naň nie je oprávnený, predloží súd prvého stupňa odvolanie na rozhodnutie odvolaciemu súdu), doručí súd prvého stupňa odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu a či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že všeobecný súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania, pretože je len na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť. Pokiaľ má k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie § 209a OSP, pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej. Krajský súd takýmto spôsobom postupoval, a preto ho ústavný súd hodnotí ako postup konformný s obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť aj vo vzťahu k tejto námietke porušenia základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Nad rámec uvedeného treba pripomenúť, že platná právna úprava upravuje situácie, v ktorých je potrebné opätovne rozhodnúť o zmene súdneho rozhodnutia o výživnom. Podľa § 163 ods. 3 OSP a podľa § 78 zákona o rodine má ktorákoľvek zo zúčastnených strán právo podať nový procesný návrh na zmenu rozhodnutia o výživnom za predpokladu, že dôjde k zmene pomerov. Takéto konanie môže súd začať aj bez návrhu. Všeobecný súd bude môcť v prípade nového konania posúdiť aktuálny stav a porovnať ho so stavom predchádzajúcim, zatiaľ čo ústavný súd sa na základe sťažnosti podľa čl. 127 ústavy môže zaoberať namietaným rozsudkom (aj to iba pokiaľ ide o okolnosti majúce ústavnoprávny rozmer) bez možnosti zohľadniť následný vývoj vo veci (§ 55 zákona o ústavnom súde). Preto ak na strane sťažovateľa dôjde k takej zmene pomerov, že nebude schopný plniť si súdom určenú vyživovaciu povinnosť voči maloletým deťom, nič mu nebráni, aby podal na príslušnom okresnom súde návrh na zníženie výživného.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2012